

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

zők az értékesítést a termelés öndálló szakaszaként fogták fel.

- Találónak és szocialista viszonyainkat jobban visszatükrözőnek tartom a vertikális integráció helyett alkalmazott „vertikális kooperáció” kifejezést.
- Ha a szerzők nem is éppen így fogalmazzák meg a feldolgozással kapcsolatos elképzeléseiket, de igen öt-

letesnek és humánusnak ítéltjük a könyv 122. oldalán kifejtett törekvéseket, amelyek arra irányulnak, hogy *szövetkezeteink olyan tevékenységekben foglalkoztassák a női munkaerőket, amelyek (pl. konyhakész áruk készítése) éppen az asszonyok családon belüli munkáját könnyíthetik meg.*

Técsli János

RUDAKOV, E. V. — MELLIN, Sz. A. — SZTOROZSEV, V. I.:

GAZDASÁGI REFORM A SZOCIALISTA ORSZÁGOK MEZŐGAZDASÁGÁBAN

(Könlmcseszkaja reforma v szelszkom hozjajsztve szocialiszticeszkij sztran. „Ekonómika”, Moszkva, 1968. 180 oldal)

A könyvet a moszkvai Szocialista Világ-gazdasági rendszer Intézetének munkatársai írták. A mű a következő öt fejezetre tagozódik:

I. A gazdasági reform megvalósításának feltételei a mezőgazdaságban; II. A mezőgazdaság állami irányítása gazdasági módszereinek lényege; III. A mezőgazdaság anyagi-műszaki ellátása; IV. Az állami gazdaságok irányításának gazdasági módszerei; V. Az áru- és pénzviszonyok fejlesztése a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben.

Előljáróban — az I. fejezetben — helyesen állapítják meg a szerzők, hogy az európai szocialista országokban (jelen esetben azonban csak Bulgáriáról, Magyarországról, Lengyelországról, az NDK-ról, Romániáról és Csehszlovákiáról van szó) a termelés fejlődésével párhuzamosan felmerült annak szükségessége, hogy teljesebben használják ki a szocialista gazdaság áru- és pénzviszonyai adta lehetőségeket. Felmerült annak szükségessége is, hogy a dologi-naturális viszonyokat az értékviszonyok váltsák fel. Fogyadékoságok fordultak elő a szocialista üzemek, de az egész mezőgazdasági irányítási rendszerben is. Mindez végső soron

szükségessé tette a gazdasági élet megreformálását, a gazdasági mechanizmus új elemeinek kialakítását és gyakorlati megvalósítását.

A II. fejezet az irányítás eszközei közül elsőként a terv szerepével foglalkozik. Mint jellemző vonást emelik ki a szerzők azt, hogy mindegyik szocialista országban különös figyelmet fordítanak a tervezés tökéletesítésére. Az egyes országokban tervprognózisokat, illetve perspektivikus terveket dolgoznak ki 10—15 éves időszakra. E tervekben a mezőgazdasági termelésnek csak a főbb irányait, kapcsolatait stb. dolgozzák ki. Megváltozik az 5 éves tervek jellege is.

A mezőgazdaság gazdasági irányítására való áttérésnél egyre nagyobb szerephez jut ezekben az országokban az árpolitika is. Egészen a közelmúltig a mezőgazdasági árpolitika arra irányult — mondják a szerzők —, hogy az iparosításhoz egyre nagyobb állami akkumulációt biztosítson. Jelenleg pedig az a fő feladata, hogy ösztönözze a termelés növelését a társadalom igényeinek kielégítése érdekében, de biztosítsa a mezőgazdasági termelés érdekeltségét is. Tehát megváltozott az árpolitika alapállása. Ösztönző árak kialakítása a törekvés. A korábbi árak ugyanis még az önköltséget sem fedezték. Az új árak az önköltségen kívül már felhalmozási lehetőséget is biztosítottak.

Csehszlovákiában és az NDK-ban a felvásárlási árakat premizálási rendszer egészíti ki. Az NDK-ban pl. nemcsak pénzbeni, hanem természetbeni premizálást is alkalmaznak a terven felül értékesített gabona után. Így 1966-ban a terven felül értékesített gabona után mázsánként 25

kg nitrogén- és 10 kg foszforműtrágyát adtak a gazdaságoknak. Bulgáriában, Magyarországon és Romániában a felárak rendszerét alkalmazzák, és egyre inkább növekszik az ár szerepe a termékek minőségének növelésében.

A III. fejezet arról szól, hogy ezekben az országokban a gazdaságokat egyre inkább érdekeltté kívánják tenni anyagi-műszaki bázisuk fejlesztésében is. Több országban csökkentették a mezőgazdasági gépek árát, vagy dotációval egyenlítik ki az árdifferenciákat. 1958 óta több országban már nem az elosztás, hanem a piaci viszonyok, a kereskedelmi módszerek érvényesülnek a termelőeszköz-ellátás területén is.

A mezőgazdaság műszaki fejlődésének meggyorsítása érdekében a különböző országok távlati terveket dolgoznak ki, és hatalmas összegeket fordítanak a talajerő komplex növelésére, az állategészségügy fejlesztésére, növényvédő szolgálatra stb.

Az új struktúrában különösen nagy szerepe lesz majd a hitelnek az állóalapok növelésében és a munkadíjazás igényeinek kielégítésében.

A IV. fejezet szerint a szocialista országok állami gazdaságainak a vonatkozásában élesen vetődik fel a termelés hatékonyságának fokozása.

Ezért jelentős változásokat eszközöltek az állami gazdaságok tervezési rendszerében is, lényegesen csökkentették a kötelező mutatók számát, ezáltal lehetővé vált az optimális tervvariáció kidolgozása.

A gazdasági reform során a szocialista országokban lényegesen megváltoznak az állam és az állami gazdaságok közötti kapcsolatok, az alapok képzésének forrásai, módjai, valamint az üzemek önállósága vonatkozásában. Korábban az alapok képzésének a költségvetés volt az anyagi fedezete, ez pedig nem volt közvetlen kapcsolatban az üzem termelési eredményeinek alakulásával.

Az állami gazdaságok alapjainak fő forrása ezentúl nem a költségvetés lesz, hanem az üzemi jövedelem. Ezáltal lényegesen bővül az üzemek jogainak köre. Korábban az állam garantálta a munkadíjalapot, most pedig maguk a gazdaságok hozzák létre saját forrásaikból. Így a munkabérialap függvénye az üzem jövedelmének, gazdálkodási tevékenységének eredményességének.

Az állami gazdaságok tevékenységüket

az önálló elszámolás alapján szervezik meg, az ezt akadályozó adminisztratív jellegű intézkedéseket ezekben az országokban a gazdasági mechanizmus rendszere leépítette.

Végül a könyv V. fejezete arról szól, hogyan alakultak az állam és a termelőszövetkezetek közötti kapcsolatok, melyek korábban alapjában véve természetes jellegűek voltak.

A pénzkapcsolatok szűk köre hatással volt a munkadíjalap kialakulására is, amely lényegében a kötelezettségek teljesítése után megmaradt pénzből és termésközpontokból tevődött össze. A munkadíjalap létrehozásának ezen formája csökkentette a tagok személyes anyagi érdekességét. A munkaráfordítás és a díjazás időben elszakadt egymástól.

Az új gazdasági irányítás módszereinek bevezetése kedvezően hatott a munkadíjalap képzésére. Az új körülmények között a munkadíjalap a felvásárló szervezetek előlegeiből és a bankhitelből képződik.

Az új körülmények között fontos szerepe van a gazdasági és az üzemen belüli elszámolás következetes megvalósításának. Az NDK-ban pl. a termelőszövetkezet vezetősége szerződést köt a termelési egységekkel, amelyben rögzítik, hogy a vezetőség mit bocsát rendelkezésükre (eszközök, pénz, vetőmagvak stb.) és milyen mennyiségű terméket kell ezért termelniük. A termelési egységek egymás között is kötnek szerződéseket.

A munkadíjazás formái is a gazdasági kapcsolatok jellege szerint alakultak. A termelőszövetkezetekben kezdetben a munkaegység szerinti díjazás terjedt el. Később megjelent az előlegezés is, amely egyre rendszeresebbé vált. A pénzjövedelmek növekedésével lehetővé vált a pénzbeni munkadíjazás megvalósítása. Általános tapasztalat, hogy a pénzbeni munkadíjazást alkalmazó termelőszövetkezetek általában jobb eredményeket érnek el, mint a hasonló körülmények közötti, munkaegység szerinti díjazást alkalmazó termelőszövetkezetek.

Leginkább a következő munkadíjazási formák terjedtek el: a megtermelt termék mennyisége szerinti díjazás; a termékek értéke alapján történő díjazás; a megtermelt tiszta jövedelem szerinti díjazás. Több országban elterjedt még a részes művelési rendszer is.

Az al
különb
tik ki
tősege

Az a
ban elő
pedig a

A ga
nem te
oldalua
kedésel
megáll
a gazd
eredm
a szerz

Az is
az a leg
szocial
végreh
tetben,
összesh
návla
adat m
legénél
rejtí m
hogy a
de küla
sában,
az egy
követk
natkoz
tosságn
nyújt
összesh
mogén
követk
anyaga
csak a
déseke

Az alapvető munkadíjazási formákat a különböző premizálási rendszerek egészítik ki. Ezek közül különösen nagy jelentősége van a folyamatos premizálásnak.

Az anyagi érdekelttség fokozását nagyban elősegíti a szociális ellátás, különösen pedig a nyugdíjrendszer megteremtése.

A gazdasági reform bevezetése óta még nem telt el túl sok idő ahhoz, hogy sokoldalúan lehessen elemezni a hozott intézkedések hatását. Annyi azonban máris megállapítható, hogy az irány helyes és a gazdasági irányítás meghozza a várt eredményeket, állapítják meg végezetül a szerzők.

Az ismertetett könyvnek kétségtelenül az a legnagyobb érdeme, hogy az európai szocialista országok mezőgazdaságában végrehajtott gazdasági reformot egy kötetben, egymás mellé állítva és ezzel az összehasonlítás bizonyos lehetőségeit kínálva adja. A szerzők olyan jelentős feladat megoldására vállalkoztak, amely jellegénél fogva számos probléma forrását rejtí magában. Ugyanis arról van szó, hogy a szocializmus építése általában is, de különösen a mezőgazdaság vonatkozásában, különböző ütemben halad előre az egyes szocialista országokban. Ennek következtében az egy rövid időszakra vonatkozó metszet — ha az ismertetés pontosságra törekszik is — nem feltétlenül nyújt áttekinthető formába önthető, az összehasonlíthatóság szempontjából homogén vagy több vonatkozású általános következtetések levonására alkalmas anyagot, még akkor sem, ha általában csak a leginkább azonos jellegű intézkedéseket és tendenciákat foglalja magában.

A közös vonások kidomborításának igénye miatt az egyedi jellegzetességek nem, vagy nem megfelelően kaptak hangsúlyt.

A könyv gyakorlati használhatóságát jelentősen befolyásolja az is, hogy a fellelt időszak során a mezőgazdaság szervezeti és szervezeti felépítésének fejlődése a korábbiakhoz képest éppen az érintett országokban jelentősen felgyorsult és abban sok helyen újszerű elemek jelentek meg. Ezt a tendenciát jelzik egyébként a mezőgazdaságirányítás új rendszerei is. Mivel a kézirat és a megjelenés közötti átfutási idő már magában véve sem jelentéktelen, de sok időt vett igénybe a könyv hozzánk való eljutása is, ezért olyan helyzet alakult ki, hogy a bevezetett reformok következtében több olyan intézkedés, megállapítás elavultnak tekinthető, amelyeket egyébként a szerzők a könyvben részletesen ismertetnek. Emiatt maradtak ki egyes új intézkedésekre vonatkozó megállapítások is. Sajnálatos az is, hogy a könyv nem ismerteti a gazdasági reform Szovjetunióban és Jugoszláviában hozott intézkedéseit.

Az elmondottakat összegezve megállapíthatjuk, hogy ha a szerzők e könyv több vonatkozásban kezdő próbálkozás is, s ma már nem tekinthetjük elsősorban új ismeretszerzés forrásának, mégis ajánlhatjuk az agrárgazdaságtan olyan szélesebb látókörű ismerőinek, akik az ismertetett hiányosságok kiszűrésével használhatják az anyagot, amely alkalmas gondolatébresztésre és a szemlélet bővítésére.

Nagy János.

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Ётаеш Л.</i> : Возможности сцепления рабочих машин	1
<i>Надь Л.</i> : Экономическая оценка рыхания подпочвы и её возможности на Юго-восточной равнине	13
<i>Халас П.</i> : Трудоемкость технологий вывоза навоза и их экономичность при откорме свиней	21
<i>Винце Л.</i> : Данные для организации работ по воспитанию телят	31

О НАШИХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ КООПЕРАТИВАХ

<i>Молнар К.</i> : Амброзфалвский кооператив им. Димитрова	41
--	----

ОБЗОР

Югославское сельское хозяйство и положение с рабочей силой (<i>Тотх А. Э.</i>)	48
Дискуссия о проблемах оплаты труда в слабых кооперативах (<i>Фаркаш Е.</i>)	55

СПЕЦИАЛЬНАЯ ЛИТЕРАТУРА

I N H A L T

<i>Eötvös, L.</i> : Möglichkeiten der Arbeitsmaschinen-Koppelung	1
<i>Nagy, L.</i> : Ökonomische Bewertung und Möglichkeiten der Untergrundlockerung in den südöstlichen Gebieten der ungarischen Tiefebene	13
<i>Halász, P.</i> : Arbeitsanspruch und Wirtschaftlichkeit der Entmistungstechnologien in der Schweinemast	21
<i>Vincze, L.</i> : Daten zu der Organisation der Kälberaufzuchtsarbeiten	31

ÜBER UNSEREN LPG

<i>Molnár, K.</i> : Die LPG „Dimitrov“ in Ambrózfalva	41
---	----

RUNDSCHAU

Die jugoslawische Landwirtschaft und ihre Arbeitskraftlage (<i>Tóth, A. E.</i>)	48
Diskussion über Arbeitslohnprobleme in schwachen LPG (Frau <i>Farkas, J.</i>)	55

FACHLITERATUR

C O N T E N T S

<i>Eötvös, L.</i> : Potentialities simplified by the coupling of machine tools	1
<i>Nagy, L.</i> : Economic evaluation of and possibilities for subsoiling in the South East Plain of Hungary	13
<i>Halász, P.</i> : Labour requirements and rentability of processes to clear out dung in pig fattening	21
<i>Vincze, L.</i> : Data for the organization of labour in calf-breeding	31

ON OUR CO-OPERATIVE FARMS

<i>Molnár, K.</i> : The co-operative farm „Dimitrov“ in Ambrózfalva	41
---	----

REVIEW

Yugoslavian agriculture and labour situation (<i>Tóth, A. E.</i>)	48
Discussion concerning the problems of labour-remuneration in the economically weak farms (<i>Mrs. Farkas, J.</i>)	55

LITERATURE

GAZDÁLKODÁS

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet
mezőgazdasági üzemszervezési
és agrárközgazdasági folyóirata

Журнал Исследовательского института
экономики сельского хозяйства

Zeitschrift für Betriebsorganisation und Agrarökonomik
des Instituts für Agrarökonomik

Journal for farm economics and management
of the Institute for Agricultural Economics

La Revue Scientifique de l'Institut de Recherches
d'Economie Rurale consacrée aux problèmes de
l'organisation des entreprises et d'économie agrarie

Kiadja a
Hírlapkiadó Vállalat
Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.

Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál
(Bpest., V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál

Csekk számlaszám: egyéni előfizetésre 61.208, közületi előfizetésre 61.066
(vagy átutalás az MNB 47. sz. folyószámlájára)

Megjelenik havonta. Előfizetési ára: egész évre 96,— Ft, félévre 48,— Ft.
Egyes szám ára: 8,— Ft

Főszerkesztő:
ERDEI FERENC dr.
akadémikus

Szerkesztik:

CSETE LÁSZLÓ dr., a közgazdasági tudományok kandidátusa, DOBOS KÁROLY dr.,
a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, ENESE LÁSZLÓ dr. (felelős szerkesztő), a mező-
gazdasági tudományok kandidátusa, ROMÁNY PÁL, osztályvezető helyettes, SZEMES
LAJOS dr., a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, TÓTH MIHÁLY dr., a mezőgazdasági
tudományok kandidátusa, TÓTH JENŐ, főmezőgazdász

SZERKESZTŐSÉG: Budapest, IX., Zsil u. 3—5.

Telefon: 336-140, 337-593

FELELŐS KIADÓ: a Hírlapkiadó Vállalat Igazgatója
Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343-100, 142-220
68.723 Egyetemi Nyomda, Budapest

Indexszám: 25.341

287.8
G25

G A

M
ÉS

Ára: 8, – Ft

FE
A
tá

M
A
zá

K
Ó
ga

PL
Á
D
be